

INFORMĀCIJA PAR LIETU Nr. 2019-27-03

“Par Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumu Nr. 1605 “Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību” 2. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam, 91. panta otrajam teikumam un 109. pantam”

Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja Ineta Ziemele, tiesneši Sanita Osipova, Aldis Laviņš, Gunārs Kusiņš, Daiga Rezevska, Jānis Neimanis un Artūrs Kučs, 2020. gada 2. jūnijā plkst. 10.00 izskatīs lietu Nr. 2019-27-03 tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos.

Lietas dalībnieki

Pieteikuma iesniedzējs: tiesībsargs.

Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu: Ministru kabinets.

Pieaicinātās personas

Personas vai to pārstāvji, kas savu viedokli snieguši rakstveidā: Saeima, Labklājības ministrija, Tieslietu ministrija, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, biedrība “EAPN-Latvia”, biedrība “Latvijas Pašvaldību savienība”, biedrība “Latvijas Pensionāru federācija”, nodibinājums “Invalīdu un viņu draugu apvienība “APEIRONS””, Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes profesors *Dr. iur.* Jānis Lazdiņš, Latvijas Lauksaimniecības universitātes Pārtikas tehnoloģijas fakultātes Uztura katedras docente *Dr. oec.* Ingrīda Millere, sociālo jautājumu eksperts *Dr. oec.* Edgars Voļskis un sociālās politikas pētniece *Mg. math.* Aija Rieba.

Uz tiesas sēdi ar lietas dalībnieku piedalīšanos aicinātās personas vai to pārstāvji: Saeima, Labklājības ministrija, Tieslietu ministrija, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, biedrība “Latvijas Pašvaldību savienība”, biedrība “Latvijas Pensionāru federācija”, nodibinājums “Invalīdu un viņu draugu apvienība “APEIRONS””, *Mg. math.* Aija Rieba.

Apstrīdētā norma

Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumu Nr. 1605 “Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību” 2. punkts (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2019. gada 31. decembrim):

“Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērs ir:

2.1. Valsts sociālo pabalstu likuma 13. panta pirmajā daļā minētajām personām, izņemot invalīdus kopš bērnības, – 64,03 euro mēnesī;

2.2. invalīdiem kopš bērnības – 106,72 euro mēnesī.”

Ar Ministru kabineta 2019. gada 10. decembra noteikumiem Nr. 603 šī norma izteikta jaunā redakcijā:

“Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērs ir:

2.1. Valsts sociālo pabalstu likuma 13. panta pirmajā daļā minētajām personām, izņemot personas ar invaliditāti un personas ar invaliditāti kopš bērnības, – 64,03 euro mēnesī;

2.2. personām ar invaliditāti – 80 euro mēnesī;

2.3. personām ar invaliditāti kopš bērnības – 122,69 euro mēnesī.”

Augstāka juridiska spēka normas

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pants: “Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika.”

Satversmes 91. panta otrais teikums: “Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.”

Satversmes 109. pants: “Ikvienam ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma, darbnespējas, bezdarba un citos likumā noteiktajos gadījumos.”

Pieteikuma iesniedzēja apsvērumi

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 1. pantam, 91. panta otrajam teikumam un 109. pantam.

Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta (turpmāk arī – pabalsts) saņēmēji ir vienas no neaizsargātākajām sabiedrības grupām: pensijas vecuma personas, kuras nav tiesīgas saņemt valsts pensiju, un personas ar invaliditāti, kuras nav tiesīgas saņemt invaliditātes pensiju. Ar pabalstu neesot iespējams nodrošināt likumā noteiktās personas pamatvajadzības, un pabalsta saņēmējiem tiekot liegta cilvēka cienīga dzīve. Turklāt apstrīdētajā normā noteiktais pabalsta apmērs diskriminējot pabalsta saņēmējus uz vecuma, invaliditātes un sociālā statusa pamata.

Lai gan papildus pabalstam persona varot saņemt citus pabalstus, kā arī valsts un pašvaldības sociālo palīdzību un pakalpojumus, piemēram, dzīvokļa pabalstu, pabalstu veselības aprūpei, dažāda veida atbalstu personām ar invaliditāti, tomēr arī šis pastāvošais atbalsta pasākumu kopums neesot pietiekams. Turklāt apstrīdētajā normā noteiktais pabalsta apmērs neesot pamatots ar konkrētiem aprēķiniem vai noteiktiem indikatoriem.

Valsts arī neesot izpildījusi pienākumu regulāri pārskatīt valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru, lai tas nodrošinātu tā saņēmējiem Satversmes 109. pantā nostiprinātās tiesības uz sociālo nodrošinājumu. Neskatoties uz to, ka Latvijā turpinoties stabila ekonomiska izaugsme, paaugstinoties vidējā darba alga un vidējais patēriņa cenu līmenis, valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērs neesot bijis paaugstināts vairāk nekā 10 gadus. Tādējādi valsts neesot izpildījusi no sociāli atbildīgas valsts principa izrietošos pienākumus.

Institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Ministru kabineta – apsvērumi

Ministru kabinets uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 1. pantam, 91. panta otrajam teikumam un 109. pantam.

Latvijā sociālās drošības sistēmu veidojot sociālā apdrošināšana, valsts sociālie pabalsti, kā arī pašvaldību sociālie pabalsti un sociālie pakalpojumi. Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts esot tikai viens no valsts sociālajiem pabalstiem. Tāpēc tā apmērs esot jāvērtē kompleksi valsts izveidotās kopējās sociālās drošības sistēmas kontekstā.

Pabalsta saņēmēji esot tiesīgi arī uz citiem valsts un pašvaldību atbalsta pasākumiem. Sociālās palīdzības jautājumi esot pašvaldību kompetencē, un katrai pašvaldībai esot iespēja izveidot optimālu sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu sistēmu. Turklāt liela nozīme esot arī paša cilvēka atbildībai, rūpēm par sevi un saviem tuviniekiem.

Valdība kā vienu no savām prioritātēm esot izvirzījusi nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanu, tostarp arī minimālo ienākumu atbalsta sistēmas pilnveidošanu. Tomēr šie pasākumi esot skatāmi saistībā gan ar valsts finansiālajām iespējām un samērīgumu pret visas sabiedrības interesēm, gan ar pašvaldību iesaisti atbalsta pakalpojumu pilnveidei noteiktām mērķa grupām. No 2020. gada 1. janvāra valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērs esot paaugstināts visiem pabalsta saņēmējiem, izņemot pensijas vecumu sasniegušajām personām, kurām nav tiesību uz valsts pensiju. Visupirms valstij esot jā rūpējas par atbalstu iedzīvotājiem, kuriem ir objektīvi iemesli, kuru dēļ viņi nespēj sevi nodrošināt.

Tiesas process

Lietas Nr. 2019-27-03 izskatīšana tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos tiks uzsākta 2020. gada 2. jūnijā. Tiesas sēde notiks videokonferences režīmā, nodrošinot ārkārtējās situācijas laikā noteikto distancēšanās pienākuma ievērošanu, lai ierobežotu Covid-19 izplatību.

Lietas dalībnieki un pieaicinātās personas tiks informētas par tiesas sēdes norisi un prasībām, kas jāievēro attālinātajā tiesas sēdē. Tiesas sēdes norise tiks adaptēta, ievērojot ārkārtējās situācijas apstākļus un tehnoloģiju sniegtās iespējas.

Interesenti tiesas sēdi ar lietas dalībnieku piedalīšanos varēs vērot tiešraidē Satversmes tiesas mājaslapās un tiesas *youtube* kontā. Informācija būs pieejama arī Satversmes tiesas *twitter* kontā @Satv_tiesa.

Tiesas sēdes laikā lietas dalībnieki izklāsta lietas faktiskos apstākļus un juridisko pamatojumu, tiek uzklautas pieaicinātās personas, tad seko tiesas debātes un replikas. Tiesas sēde beidzas ar tiesas sēdes priekšsēdētāja paziņojumu par to, kad tiks pasludināts spriedums. Satversmes tiesas likumā noteiktajos gadījumos līdz sprieduma pasludināšanai tiesvedību lietā var izbeigt. Nolēmumu pieņem ne vēlāk kā 30 dienas pēc pēdējās tiesas sēdes.

Par nolēmuma pasludināšanas dienu un laiku tiks izsūtīta preses relīze un informācija tiks publicēta Satversmes tiesas mājaslapā sadaļā “Jaunami”, kā arī sadaļā “Lietas” pie šīs lietas numura.

Informācija sagatavota ar mērķi informēt par Satversmes tiesā izskatāmās lietas faktiskajiem apstākļiem un lietas dalībnieku apsvērumiem. Tā nav uzskatāma par sprieduma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Ketija Strazda

Satversmes tiesas
Sabiedrisko attiecību un
protokola nodaļas vadītāja

Ketija.Strazda@satv.tiesa.gov.lv

67830749, 26200580